

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

י"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ח ד' קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 123

מסכת בבא קמא ס"ה-ע"א

בס"ד, י"ג תשרי תשס"ב

השבוע בגליון

שני טעמים להרחקת בני אדם מקברים
כחו של מנהיג
דירות להשכרה בסוכטשוב
מגורים בבניין שנבנה מעצי כנסייה

הטעם ל"הלעיטהו לרשע וימות"
חובה להציל גנב מן הסכנה
האם תחת כל מציבה טמון מת?

האם ניתן להחזיר אתרוג גזול לאחר חג הסוכות?
ההבדל בין חמץ גזול לאתרוג גזול
מה קרה למקווה כשהוסיפו לו ברזלים?
הכנת מלכודת לתפיסת גנבים

דבר העורך

השיעור המושלג

ברגשות ערגה והתרפקות היה הגה"צ ר' וועלוול אידלמן זצ"ל שח ומספר אודות עיירת הולדתו, בריסק.

סיפורים ומעשים רבים נשתמרו בקרב בני העיירה, ואחד מהם, סיפר הרה"ג ר' וועלוול אידלמן זצ"ל, הוא הסיפור על ה"שיעור שיעור" - ה"שיעור המושלג" של רבינו הגאון רבי חיים הלוי מבריסק, שכהן כראש ישיבה בישיבת וואלאזין.

הישיבה הגדולה, ישיבת וואלאזין שברוסיה, שהוקמה על ידי הגאון רבי נפתלי צבי יהודה ברלין זצ"ל, הידוע בכינויו הנצי"ב, מנתה בימיה הטובים כארבע מאות בחורים, ששקדו על התורה והעבודה, והשרו אווירה של קדושה על בני העיירה וואלאזין. מיטב המוחות והכשרונות הצטופפו בישיבה זו, אשר שמה יצא לתפארה בעולם התורה.

בכהנו כראש הישיבה, היה הגאון רבי חיים הלוי זצ"ל מוסר שיעורים לבני הישיבה. שיעוריו אלו כונו בשם "השיעורים המושלגים", וכל זאת, משום מעשה שהיה.

פתיתי שלג צחורים ריחפו בחללה של וואלאזין זה היום השלישי בריציפות. היה זה חורף קשה ביותר, מן הקשים שאמא רוסיה יודעת להנפיק.

בתי העיירה כוסו זה מכבר בלבן בוהק, ועתה הם נאבקו לשמור על צורתם המקורית, אשר אט אט הלכה והטטשה. לולא ניקו עקרות הבית את חלונות הבתים במרץ בלתי נדלה, קשה היה להבחין היכן מתחילה דרך העפר והיכן מסתיים הבית. פה ושם נחתו פתיתי שלג אפורים משהוא, אחר שנתקלו בעשן שנפלט מאחת הארובות שפעלו ללא הפוגה.

אותו יום היה רבי חיים אמור למסור את שיעורו בהיכל הישיבה. לשם כך, המשך בעמוד הבא

דף ס/א גזל חמץ ועבר עליו הפסח

האם ניתן להחזיר אתרוג גזול לאחר סוכות?

בסוגייתנו מבואר, שאדם הגוזל חמץ מחבירו בערב חג הפסח, רשאי להחזירו לאחר הפסח ולומר לו "הרי שלך לפניך", למרות שחמץ שעבר עליו הפסח אסור בהנאה ואין לו כל ערך כספי. זאת, מאחר שההפסד הכספי שנגרם לחמץ הוא "היזק שאינו ניכר" (רש"י ס/ב ד"ה "הרי שלך לפניך"), שהרי על החמץ עצמו אין ניכר שהוא אסור בהנאה, ואין התורה מחייבת אדם על היזק מסוג זה.

לכאורה, לפי האמור, גם הגוזל אתרוג מחבירו בערב חג הסוכות, רשאי להחזירו לבעליו לאחר החג ולומר לו "הרי שלך לפניך" למרות שכעת ערכו של האתרוג ירד פלאים, אולם, מאחר שההיזק אינו ניכר, אין הבעלים רשאי לתובעו לשלם את שווי הגבוה של האתרוג כפי שהיה בערב החג. אולם, הפוסקים נחלקו בהלכה זו.

לדעת ה"פרי מגדים" (או"ח סי' תרנ"ו ב"משבצות הזהב" ס"ק א'), אכן, כפי שהגזול חמץ ומחזירו לאחר הפסח, הרי הוא נפטר בכך מדין גניבה, מאחר שבפיו טענת "הרי שלך לפניך". כך גם הדין לגבי אתרוג, שניתן להשיבו לאחר חג הסוכות [עיי"ש שנשאר בצ"ע שמא צריך לשלם מדינת דגרמין].

ההבדל בין חמץ גזול לאתרוג גזול: אולם, ה"פתחי תשובה" (חו"מ סי' שס"ג ס"ק א')

כתב, שיש החולקים על כך וסוברים, כי שני המקרים אינם דומים זה לזה. שכן, כאשר נתבונן, נבחין בהבדל יסודי בין חמץ שעבר עליו הפסח לאתרוג שעבר עליו חג הסוכות. שהרי, החמץ שעבר עליו הפסח אינו שונה במראהו מכל חמץ אחר שנאפה לאחר הפסח ומותר בהנאה, ובאמת "אין ניכר" עליו שהוא אסור בהנאה. על כן, הגנב רשאי לטעון כי איסור ההנאה מן החמץ הוא "היזק שאינו ניכר", ומותר לו להניח את החמץ לפני בעליו ולומר לו "הרי שלך לפניך". אולם, שונים הם פני הדברים לגבי אתרוג, שהרי הכל יודעים שלאחר חג הסוכות, שווי של האתרוג הוא אפסי, ועל כן, הנזק נחשב כניכר ומוחשי ואין הגנב רשאי לטעון שהעובדה שאין שימוש באתרוג לשם מצווה היא "היזק שאינו ניכר". [עיי"ש בפת"ש שכתב, שנידון זה תלוי במחלוקת ראשונים].

דף סז/א קבעו ולבסוף חקקו

מה קרה למקווה כשהוסיפו לו ברזלים?

מבואר בסוגייתנו, כי גם אם כלי חובר לקרקע באופן קבוע, אין דינו של הכלי משתנה לעולם, ולפיכך, הוא ממשיך לקבל טומאה גם לאחר חיבורו לקרקע ואין הוא נחשב כחלק בלתי נפרד מן הקרקע, שכידוע, אינה מקבלת טומאה. עם זאת, כאשר חיברו אל הקרקע חפץ שאינו כלי, כגון אבן, ולאחר חיבורו אל הקרקע חקקו באבן צורת כלי, אין הכלי החקוק נחשב ככלי אלא לגבי דינים מדאורייתא, אך לגבי דינים מדרבנן הוא נחשב כקרקע.

המשך בעמוד הבא

לעילוי נשמת

מרת

אסתר גולדה כהנא

ע"ה

ב"ר אלתר יעקב וגיטל ויזל ז"ל

נלב"ע י"ח תשרי תשנ"ט

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצחה ע"י המשפחה

לעילוי נשמת

מרת צינה פלוק ע"ה

ב"ר אברהם הכהן ז"ל

נלב"ע י"ז תשרי ב' דחומה"ס תשל"ט

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצחה ע"י בנה ידידינו

הר"ר אברהם פלוק ומשפ'

שיחיו תל אביב

לעילוי נשמת

הר"ר יצחק גלסטר ז"ל

ב"ר שאול ז"ל

נלב"ע ט"ו תשרי תשמ"ז

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצחה ע"י ידידינו הר"ר

בני גל ומשפחתו שיחיו

בית אל

המשך מעמוד קודם

סוגייתנו מהווה כר נרחב לדיון מסועף בין גדולי הפוסקים, שנדרשו לתרץ את דברי סוגייתנו הסותרים את דברי הגמרא במסכת בבא בתרא (ס"ה). למעשה, ה"נודע ביהודה" (תנינא סי' קמ"ב) והגר"א (באור הגר"א סי' ר"א ס"ק ל"ד) פסקו, שיש להחמיר כדברי סוגייתנו, שלגבי הלכות מדאורייתא אין להתייחס אל הכלי המחובר לקרקע כקרקע.

הכרעת הנודע ביהודה והגר"א השפיעה הלכה למעשה במקומות מגורים רבים של יהודים ברחבי העולם, אשר ביקשו לבנות בהם מקוואות בצמוד לגדות הנהרות, אך פעמים חפירה על שפת נהר נתקלת בקשיים מרובים, והיו שהציעו להביא חפצים קשיחים אל שפת הנהר, לחברם לקרקע ולאחר מכן לחקוק בהם כלי קיבול למים. אולם, מאחר שהפוסקים הכריעו, כי לגבי דינים מדאורייתא יש להתייחס אליהם כאל כלי ולא כאל קרקע, מקווה זה פסול, שהרי מן התורה אין הטבילה מועילה אלא במים המכונים בקרקע ולא בכלי (תורת כהנים ויקרא יא/לו).

מקווה מבטון: כאשר אנו מתבוננים במקוואות של ימינו העשויות מבטון, יש להבין מדוע המקווה כשר, הרי יציקת הבטון יצרה בור מים שהוא בעצם כלי גדול המחובר לקרקע, וטבילה בכלי, כאמור, אינה מועילה.

למעשה, יש להבדיל בין שני סוגי מקוואות העשויות מבטון. בעבר, היו נוהגים ליצוק בטון בלבד, ללא תוספת של ברזל בניין. על עשיית מקווה באופן זה כתבו הפוסקים (שו"ת "צמח צדק" יו"ד סי' קע"ב, שו"ת מהרש"ם ח"ב סי' ק"ב), שאין בור המים נחשב כלי, שהרי אם ינסו להרימו הוא יתפורר, ולפיכך, המקום היחיד שבו הוא יכול לאכלס מים הינו הקרקע, וממילא, הקרקע נחשבת כמקומו הקבוע של בור המים ודינו כקרקע.

המקווה הלונדוני: אולם, בשנת תרצ"ג, כאשר התעוררו פקפוקים על המקווה הישן שבלונדון, נבנה שם מקווה חדש, ולראשונה בבניית מקוואות, שילבו ברזל בניין ביציקת הבטון (מוריה שנה ח' במבוא לתשובת מהר"ם שפירא). עתה, כאשר נוצרה אפשרות פיזית להעתיק את בור המים ממקום למקום, שהרי הבטון והברזל יוצרים חומר חזק שאינו מתפורר, התעוררה מחלוקת רבתי בין הפוסקים.

היו שהכריעו, כי מקווה זה פסול לשימוש. כדעתם סבר גם הגר"י וויס זצ"ל, שאף מספר, שכאשר עמד בראש בניית מקווה מפוארת, התנה עם קבלן הבנייה, שלא ישתמש בברזל לצורך בניית בור המים. אולם, הגאון רבי חיים עוזר גרודזינסקי זצ"ל, הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל ופוסקים רבים אחרים התירו את השימוש בבור מים שיצוק מבטון ומברזל.

עיקר סברתם של המתירים את השימוש במקווה העשוי מבטון ומברזל מתבססת על כך, שאמנם ניתן לטלטל את בור המים ממקום למקום, אך מאחר שאין דרך העולם לעשות כן, ולא נשמע כדבר הזה, בטל בור המים לקרקע ואין דינו ככלי. (ע"ע ב"שבת הלוי" ח"ה שכתב להקל. בשו"ת "אגרות משה" יו"ד ח"א שדן לגבי הברזלים האם הם מקבלים טומאה, ומצדד להקל. וע"י ב"דברי יואל" יו"ד סי' ע"ז וב"מנחת פיתים" יו"ד סימן רע"א שפוסל).

דף סט/א הלעיטהו לרשע וימות

הכנת מלכודת לתפיסת גנבים

מבואר בסוגייתנו, שבעל כרם רבעי, צריך לציין אותו בפיזור רגבי אדמה סביב הכרם, כדי שלא יכשלו בני אדם באכילת פירותיו מחוץ לירושלים בלא פדיון. כמו כן, גם מטע של פירות ערלה, יש לציין על ידי פיזור חרסית [שבירי רעפים - רש"י] סביבו. אולם, לדעת רבי שמעון בן גמליאל, הצורך בעשיית סימנים על פירות ערלה ופירות רבעי הוא בשנת השמיטה בלבד, אשר בה פירות השדה הפקר הם ומותר לכל אדם ליטול מהם ללא רשות בעל השדה. אך בשאר שנים, "הלעיטהו לרשע וימות", כלומר: מאחר שהנוטל את הפירות בלי רשות הבעלים הרי הוא גנב, אין אנו מצווים למנוע אותו מאיסור.

הטעם ל"הלעיטהו לרשע וימות": רבים הם המפרשים הטורחים לבאר, מדוע לדעת רבי שמעון בן גמליאל, אין מצווה להזהיר את היהודי שלא יכשל באיסור, כפי שאנו מצווים על כך בכל התורה. הש"ך (יו"ד קנ"א ס"ק ו', עיי"ש ב"דגול מרבה") מבאר, שאמנם מצווה על כל יהודי להזהיר את רעהו לבל יעבור על איסור, אך כאשר הלה עומד לעבור עבירה במזיד אין אנו מצווים למנוע אותו מכך. מעניין גם לציין את דברי ה"חזון איש" (דמאי ס"ח ס"ק ט') המבאר, שיהודי צריך להרגיש שעל ממון הזולת תלוי שלט ענק: "גזל! אסור לקחת!" ואם הגנב אינו שת את ליבו לכך, אין מוטל עלינו להתאמץ ולהודיע לו שבמעשהו הוא עלול לעבור על איסור נוסף.

עם כל זאת, דעתו של בעל ה"חוות יאיר" אינה נוחה מהסבר כל שהוא והוא נותר בתמיכתו, מדוע באמת אין מצווה להפריש גם אדם זה מאיסור. שאלה זו ניקרה עמוקות בליבו של ה"חוות יאיר" (שו"ת חוות יאיר סי' קפ"ה וסי' קמ"ב), עד שהוא מסיים ואומר: "ומי שיעלה ארוכה למכתי, רופא אומן יקרא".

המשך מעמוד קודם

נשלח עגלון הישיבה המנוסה על מזחלתו, כדי להסיע את רבי חיים אל הישיבה.

בשעה היעודה המתין העגלון לרבי חיים, כשהוא חבוש בבגדים חמים מכף רגל ועד ראש. צעיף צמר עבה סגר על פניו מכל עבר, לבד מאשר על זקנו העבות ועל עיניו הגדולות שנצטמצמו להן מבעד לחריץ צר שהותיר להן בעליהן.

רבי חיים, עטוף גם הוא מכף רגל ועד ראש, עלה על המזחלת והעגלון הניף את שוטו אל על. הסוסים לא היו זקוקים להוראות רבות. הם הכירו את הדרך אל הישיבה, כפי שהכירו את הדרך אל האורווה. גם אבי אביהם המולט בוואלאזין, ושבילי העיירה היו נהירים להם כחריצי פרסותיהם.

יותר מכל אהב העגלון את נסיעותיו על המזחלת, קרוב אל האדמה, אל השלג. הוא חש היטב את מהירות הנסיעה, ומתחתית מושבו הביט העגלון בהערצה מבעד לצעיפו על סוסיו האצילים שעשו את הדרך הקשה בקלות יחסית.

כעבור זמן קצר עצרו הסוסים ממרוצתם. זיעה קרה זרמה במורד רגליהם השריריות, וענני אדים ענקיים השתחררו מנחיריהם בקצב קבוע. העגלון רקע ברגליו והמתין ביראת כבוד שראש הישיבה יקום מן המזחלת.

משלא חש העגלון בתנועה כל שהיא, פתח מעט את צעיפו, והפנה את ראשו לאחור תוך שהוא אומר: "רבי, הגענו. כבודו יסור אל היכל הישיבה". משלא נעה, הסתובב העגלון במלוא גופו המסורבל והעטוף בבגדים חמים, אך לתדהמתו, המושב האחורי של המזחלת היה ריק.

שנים ארוכות במלאכת הובלת נוסעים ממקום למקום המריצוהו לבדוק סביבות המזחלת, שמא יבחין בפסיעות המוליכות ממנה אל הישיבה. אולם, השלג סביב המזחלת צח ומושלם היה. רגל אדם לא דרכה עליו.

המום ונסער לפת העגלון את ראשו בכפפותיו, ושיחרר את מאורעות הדקות האחרונות. משהיה בטוח ללא פקפוק כל שהוא שאמנם רבי חיים עלה על מזחלתו, הוא פנה להיכל הישיבה וביקש את עזרת התלמידים.

הללו פשטו על הדרך המובילה מביתו של רבי חיים אל הישיבה. זוגות זוגות בוססו התלמידים בשלג הצח, כשעיניהם בולשות כל בור ותעלה.

לפתע, הבחין תלמיד בעל עיניים חדות בגבשושית שלג המתנועעת קמעה. לתדהמת התלמידים לא היה גבול. רבם הדגול שרוע היה בשלג מלא קומתו. עיניו עצומות היו, מצחו חרוש הקמטים הגה וחשב, והוא כלל אינו שם לב היכן הוא נמצא. ביראת כבוד מהולה בחשש הרימו התלמידים את רבם, הושיבוהו במזחלת והובילוהו להיכל הישיבה.

לאחר מכן התברר, שבאחד מעיקולי הדרך נפל הגאון מן המזחלת, אך עקב עינו המעמיק בסוגיה עליה עמד למסור שיעור לבני הישיבה, הוא לא שם לב לאשר אירע עמו, והמשיך לשקוע בשרעפיו, כאשר הוא שרוע על הקרקע ופתייתו שלג מכסים אותו.

מאותו יום ואילך ניתן לשיעוריו של הגאון שם חדש - "השיעורים המושלגים".

לקח רב ניתן ללמוד ממעשה מופלא מזה. דווקא בימים אלו של ערב חג, בהם ההכנות הקדחתניות ממלאות את כל שעות היום, ראוי להשכיל ולהקפיד

המשך בעמוד הבא

המשך מעמוד קודם

הכנת מלכודת לתפיסת גנבים: על כל פנים, יש לברר, האם כשם שאין חובה להתריע בפני גנב על איסור הכרוך ב"מלאכתו", כך גם אין צורך להתריע בפניו על תקלות שונות העלולות להקרות בדרכו, כאשר הוא ייכנס למקום הגניבה? ואולי, גם מותר להציב איזו שהיא מלכודת לגנב ממנה הוא עלול להנזק? במסכת דרך ארץ רבה (פ"ה) מסופר, שרבי יהושע הלך אורח בעליית ביתו, וכדי שהאורח, שלא היה מוכר לו אם אדם הגון הוא אם לאו, לא יוכל ליטול חפצים ולהמלט בחשכת הליל, נטל רבי יהושע את הסולם המוביל אל עליית הבית וממנה. ואכן, האורח לא אכזב, ובחצות הלילה כאשר ביקש להימלט עם שללו הרב, הוא לא הרגיש בהעדרו של הסולם, ובשעה שהוריד את רגליו כדי להניחם על שלבי הסולם, הוא נפל ושבר את מפרקתו. הרי לנו, לכאורה, כי מותר להטמין מלכודת לגנב.

אולם, הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל כתב (שו"ת מנחת שלמה ח"ג סי' ק"ה), כי אסור להטמין מלכודת העלולה לגרום חבלות לגנב. לדבריו, גם רבי יהושע לא התכוון להטמין מלכודת לאורחו, שהרי אילו היה הלה מתבונן קמעא, הוא היה מבחין בהעדרו של הסולם. וכל כוונתו של רבי יהושע היתה לאלץ את האורח להמתין בעליית הגג עד שיתעוררו בני הבית בשחרית, אך לא כדי שישבור את מפרקתו או איבר חיוני אחר.

חובה להציל גנב מן הסכנה: לא זו בלבד שאין לגרום פציעות וחבלות לגנב, אלא גם כתב ה"פתיחי תשובה" (יו"ד סי' רנ"א סי"ק א'), שלדעת פוסקים רבים, גם אם גנב ידוע ומפורסם נקלע לסכנה, **חובה להצילו**, שהרי הוא מומר לתאבון ולא מומר להכעיס.

לרופף חבלי כביסה כמלכודת לגנב: באחת משכונות בני ברק פעל גנב סדרתי, שנהג להעזר בחבלי הכביסה, כשהוא מקפץ בלוליינות מחבל כביסה אחד לרעהו. אחד התושבים הגה רעיון מבריק, ולפיו, ירופפו דיירי הקומות העליונות את חבלי הכביסה, וכך, הגנב יטפס, יקפוץ, יתלה על חבל רופף, יצנח ארצה ו... אולם, ישראל מאמינים בני מאמינים, אינם פועלים בלא להתייעץ עם רבנים, שהורו להם כי הדבר אסור לחלוטין, שהרי אם מצווה לסייע לגנב שנקלע לסכנה, ודאי שאין להכניסו אליה (ספר "חכם לב ייקח מצוות"). רב פיקח, מתושבי העיר, יעץ לתושבי השכונה, כי אם אין ברצונם ליפול כפרי בשל לידי הגנב, עליהם למהר ולהסיר את חבלי הכביסה לחלוטין, כפי שנהג רבי יהושע, שהסיר את הסולם מעליית הגג.

דף ס"א ושל קברות בסיד

האם תחת כל מצבה טמון מת?

סוגייתנו מציינת דרכים שונות להזהיר את האדם להתרחק מן העבירה, ומן האפשרות להכשל בה בלא יודעין. בין יתר ההרחקות, נהגו לצבוע את סביבות הקבר בסיד לבן, שצבעו כצבע עצמות המתים, כדי להזהיר ולהתריע, כי במקום זה טמון מת.

שני טעמים להרחקת בני אדם מקברים: מדברי הראשונים אנו למדים, כי יש שני טעמים להרחקת בני אדם מן הקברים. הרמב"ם (פי' המשניות, מעשר שני פ"ה/א) מפרש, שסיבת ההרחקה היא למנוע את הכהנים מלהטמא בטומאת מת. לעומת זאת, רש"י (מועד קטן ה'א ד"ה "מציינין") מבאר, שההרחקה נועדה למנוע בני אדם הנושאים פירות תרומה מהגעה אל הקבר, כדי שלא תיגרם טומאה לפירות התרומה שהם נושאים עמם.

פרופסור נכבד לרפואה, פנה אל בעל ה"בנין ציון" (סי' קי"ט) ושאלתו בפיו: ברצונו להשרות גופת נפל ביין שרף, וכך לשמרה במבחנת זכוכית למען תעמוד ימים רבים ללימוד חכמת הרפואה. וברצונו לדעת האם יש מניעה הלכתית לנהוג כך. כאשר אנו דנים בנושא זה, תחילה יש לברר, האם אין חובת קבורה גם על נפלים. ובכן, לדעת ה"מגן אברהם" (או"ח סי' תקכ"ו סי"ק כ'), מצווה וחובה לקבור נפל, ואין כל היתר לשמרו במבחנה. אולם, לדעת בעל "הגהות מימוניות" (רמב"ם, הלכות מילה, פ"א סי"ק י') אין מצווה ואין חובה לקבור נפלים.

עתה, לדעת הסוברים שאין מצווה לקבור נפל, יש איפוא לדון בשאלתו של הרופא שביקש לשמר את הנפל. לכאורה ההכרעה בנושא זה תלויה בטעמים שזכרו לעיל לציון הקברים. שכן, אם כדברי רש"י, שסיבת ההרחקה מן הקברים היא כדי שלא יטמאו פירות תרומה, הרי בימינו מאחר שכולנו טמאי מתים, והתרומה טמאה בלאו הכי, אין כל עילה לאסור זאת. אולם, לטעמו של הרמב"ם שהרחקת בני אדם מן הקבר נועדה למנוע את הכהנים מלהטמא בטומאת מת, סיבה זו קיימת גם בימינו, שהרי גם כיום, למרות שהכהנים טמאים בטומאת מת, הם מצווים שלא לטמא עצמם, ולפיכך, אין להתיר לפרופסור לשמר את גופת הנפל במבחנה, שהרי גופתו מטמאה.

אולם, בעל ה"בנין ציון" מכריע כי אמנם רש"י הזכיר טעם אחד בלבד, אך ודאי גם לדעתו ציון הקבר גם נועד להרחקת הכהנים ממנו, ואם כן לכל הדעות אין המשך בעמוד הבא

המשך מעמוד קודם

לשמור על הקביעות בלימוד התורה, על השיעור הקבוע, שהרי התורה היא היא הציר שסביבו סובבים חיינו, ובדברי התורה נשמח ונעלוז.

בברכת התורה

הצ"ח

פנינים

דף ס"ה/א כי ניים ושכיב רב אמר להא שמעתא

בין חלומי של רב לחלומי של הקיסר

פעמים רבות, כך גם בסוגייתנו, כאשר רב ששת רוצה לערער על דבריו של רב הוא מקדים ומתבטא במילים "כי ניים ושכיב רב אמר להא שמעתא". דהיינו: דברי רב אלו נאמרו בשנתו ותוך כדי חלומי. **דבריו אלו של רב** ששת טעונים הבנה, שהרי אף אם רב חלם על כך בחלום הלילה, הרי יש לכך חשיבות רבה, ומדוע רב ששת השתמש בעובדה זו כדי לערער את דבריו?

שמענו לבאר זאת באופן נפלא: בגמרא במסכת ברכות (נד"א) נאמר, כי אין מראין לו לאדם בחלומי אלא ממה שהרהר במשך היום שחלף. כלומר, מחשבותיו והרהוריו של האדם במשך היום, נשנים במחשבתו בחלומי. כך מספרת הגמרא שכאשר הקיסר דרש מרבי יהושע בן חנינא שידוע לו על מה הוא יחלום בלילה, צפה עבדו רבי יהושע חלום ביעותים, ואכן, לאחר שהמלך חשב במשך כל היום על החלום הנורא, הוא אכן חלם עליו.

עתה, ניתן להבין את כוונת רב ששת, שאמר, כי אם רב חלם על כך בלילה, ככל הנראה הוא גם חשב על כך ביום. ואם בכל זאת הוא לא הורה הלכה זו בבית המדרש, כאשר היה חלפה בראשו, אות הוא שהוא עצמו עדיין לא החליט כן להלכה, ועל כן מותר להקשות על כך...

דברי חכמים

דף ס"א קרבנו ולא הגזול

מהו "קרבנו"?

בסוגייתנו לומדת הגמרא מהפסוק "קרבנו", שקרבן גזול פסול, שהרי אין הוא "קרבנו" של הגנב.

רש"י בפירושו על החומש (ויקרא א/ב) מבאר את הפסוק "אדם כי יקריב מכס" - "מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל, שהכל היה שלו, אף אתם לא תקריבו מן הגזל". לכאורה, רש"י למד מן הפסוק "אדם כי יקריב", את שלומדת הגמרא בסוגייתנו מן הפסוק "קרבנו". ונשאלת השאלה, מדוע ראה רש"י צורך לדרוש זאת מפסוק אחר? ומה בא לימוד נוסף זה ללמדנו?

הגה"צ רבי אליהו דסלר זצ"ל שעומד על שאלה זו ("מכתב מאליהו" ח"א עמ' 126) מבאר, כי סוגייתנו היא המקור ללימוד הלכה זו, ואילו רש"י מגלה לנו יסוד בעבודת הקרבנות. והוא, כי מהות הקרבן, היא "הקרבה", שהאדם מקרב ומקריב את עצמו לקב"ה. מעלה זו שייכת רק באדם ש"נותן", לא באדם ה"נוטל", כי האדם שבלבו מקננת השאיפה ליטול מאחרים, אין בו את הכנות הדרושה כדי להקריב בעת הצורך.

המשך מעמוד קודם

המשך מעמוד קודם

ולחקירב את עצמו לריבון העולמים. רק אדם הנקי מגזילה ראוי ונכון להקריב קרבן.

פנינים

דף סו/ב האי מילתא קשי בה רב יוסף
כחו של מנהיג

עשרים ושתיים שנה, מספרת הגמרא בסוגייתנו, התקשה רב יוסף בקושיה ששאלו חבירו רבה. רק כאשר הוא התמנה לראש ישיבה, בו ביום הוא תירצה.

הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, שהעמיק לחקור ולדרוש במאמרי חז"ל ובהליכותיהם מעורר, כי הדברים טעונים הסבר, מה השתנה בו ברב יוסף ביום שהתמנה לראש ישיבה. האם נתווספה לו תובנה חדשה, הסתכלות אחרת, שאיתם עלה בידו לתרץ קושיה שבמהלך עשרים ושנים שנה לא עלה בידו ליישב?

לפני שמיישב הגאון שאלה זו, הוא מקשה גם על הגמרא במסכת סנהדרין (נב/א) בה מובא, כי אחת מן הטענות כלפי נדב ואביהו היתה על כך שהיו אומרים לכפי משה ואהרן: "מתי ימותו שני זקנים הללו, ואני ואתה ננהיג את הדור". לכאורה, הרי נדב ואביהו היו מגדולי דור דעה, וכפי שכתב רש"י שהיו שקולים כמשה ואהרן (ויקרא יג). אם כן, האם ניתן להעלות על הדעת שכוונתם היתה לשררה גרידא?

מבאר רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, כי מדרכי שמים שכאשר אדם מתמנה על הציבור, הוא מקבל כוחות רוחניים למעלה ומעבר למדרגתו שלו, כדי שיוכל להנהיג את הציבור באופן הראוי ביותר. בשל כך ביקשו לעצמם נדב ואביהו את שרביט הנהגת הדור, כדי להתעלות במדרגתם הרוחנית. כך גם רב יוסף, זכה לתרץ את הקושיה העצומה, ביום שנתמנה לראש ישיבה, כיון שבאותו יום ננסכו בו כוחות חדשים ורמים, שבעזרתם הוא התעלה במעלות התורה והיראה.

לעילוי נשמת

הר"ר **ראובן גומבו ז"ל**

ב"ר צבי ז"ל

וזוג' מרת **פראדל גיטל** ע"ה

ב"ר שמואל ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה

המעוניינים להשתתף

בהוצאת הגליון לאור

להנצחת יקיריהם

ולעילוי נשמתם, נא לפנות

03-616-06-57

כתובת המערכת

רחוב חתם סופר 3 בני ברק ת.ד. 471

טל. 03-5780243 **פקס**

מחלקת מו"לים

המעוניינים להצטרף למנויי "מאורות

הדף היומי" בעברית או באנגלית

בדואר: נא לפנות לטל. 03-616-06-57

בדואר אלקטרוני: נא לפנות

dafyomi@hadaf-hayomi.com

פקס: נא לפנות לפקס 03-574-82-72

יצא לאור

בשמחה רבה הננו לבשר כי ב"ה יצאו לאור הכרכים ג' ד' מסדרת

"מאורות הדף היומי"

ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות.

להזמנות טלפוניות, נא לפנות למוקד הדף

היומי

03-616-06-57

בית מדרש למגידי שיעור "מאורות הדף היומי"

בשורה טובה לתושבי רמת גן

שמחים אנו להודיע על פתיחת שיעור חדש בדף היומי בבית"נ יבנה

רח' השורה 11 שכונת הלל רמת גן

השיעור יתקיים מידי ערב בשעה 8:00 ע"י הרב א. בטיסט שליט"א

מרבני בית מדרשינו

הציבור מוזמן לבוא ולהשתתף

נקודות הפצה בחו"ל

מנצ'סטר: הר"ר מנחם אדלר 7088575-161-44

לונדון: הר"ר יחזקאל אברט 84551997-020

בלגיה: הר"ר יעקב סנדורוביץ 263759-0475

צרפת: הר"ר יהודה בוכינגר 88140301-333

ארה"ב ניו ג'רסי: הר"ר אייזיק פרי

201-871-5850

לוס אנג'לס: הר"ר שמואל לוינגר 5098880-818

מונטריאל: הר"ר שמואל צבי לקס 2744160-514

בארצות הברית

ניתן לקבל את הגליון "מאורות הדף היומי"

בעברית או באנגלית מידי שבוע-בדואר

לפרטים נא לפנות לטל. 718-972-5756